

Wyższa Szkoła Bankowa w Opolu

**Kurs uzupełniający na studiach II stopnia
dla studentów będących absolwentami
kierunków niepokrewnych dla kierunku
Administracja i Bezpieczeństwo
Wewnętrzne**

Moduł: Bezpieczeństwo – Temat 5

dr hab. Andrzej Gałeczki, prof. WSB

Rozdział 5

ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

Różne definiowanie bezpieczeństwa wynika z postrzegania występujących z perspektywy historycznej zagrożeń, konfrontacji zbrojnych, konfliktów oraz tworzonych mechanizmów w celu ich zapobiegania. Dostrzegając potrzebę wyjaśnienia terminu bezpieczeństwa wewnętrznego, zasadnym jest odniesienie się do pojęcia bezpieczeństwa państwa, określanego jako zdolność państwa do ochrony jego wewnętrznych wartości przed zewnętrznymi i wewnętrznymi zagrożeniami¹. Jest ono przez niektóre środowiska naukowe utożsamiane z bezpieczeństwem narodowym czy państwowym. M. Kopczewski, uznając potrzebę ujednoczenia poruszanych zagadnień, **przyjął zamienne traktowanie kategorii bezpieczeństwa narodowego i państwowego**². Pokruszyński wskazuje, że przyczyna utożsamiania bezpieczeństwa narodowego z państwowym tkwi w egzystencjalnych potrzebach ludzkiej społeczności zorganizowanych w państwa³. Na przykład J. Zając uważa, że *Bezpieczeństwo państwa (narodowe) jest to zdolność władz i narodu do ochrony jego wewnętrznych wartości*⁴. Zgodnie z tą ugruntowaną na mocy Konstytucji RP teorią, zapewnienie bezpieczeństwa narodowego jest naczelnym zadaniem polityki państwa⁵.

Zdaniem S. Kozieja, *bezpieczeństwo narodowe (narodu) i bezpieczeństwo państwowe (państwa) – to ściśle biorąc różne kategorie pojęciowe. Ale z punktu widzenia praktycznego, na określonym etapie rozwoju historycznego (epoki państw narodowych), można umownie traktować je jako tożsame*⁶.

W tradycyjnym ujęciu, kładzie się nacisk na bezpieczeństwo zewnętrzne wobec zagrożeń, jednak bezpieczeństwo narodowe ma również chronić wewnętrzne wartości danego społeczeństwa i państwa. Być może, w istniejącym spektrum klasyfikacji

¹ W. Fehler, Bezpieczeństwo wewnętrzne w zintegrowanym systemie bezpieczeństwa państwa Studia Bezpieczeństwa Narodowego R. 1, Nr 2, WAT, Warszawa 2011, op. cit. s. 307.

² M. Kopczewski, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa: wybrane problemy, Doctrina. Studia społeczno-polityczne, nr 110, 2013, s. 109.

³ W. Pokruszyński, Współczesne bezpieczeństwo narodowe, Kultura i Polityka : zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie nr 5, Kraków 2009, s. 180.

⁴ J. Zając, Bezpieczeństwo państwa, [w:] K. A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Bezpieczeństwo państwa. Wybrane problemy, Warszawa 2009, op. cit., s. 18, za: M. Kopczewski, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa ..., s. 108.

⁵ W. Pokruszyński, Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperis, Józefów 2012, op. cit. 147.

⁶ S. Koziej, Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku, Warszawa 2008, op. cit., s. 7, [w:] M. Kopczewski, J. M. Krawczyk, Wybrane elementy bezpieczeństwa wewnętrznego państwa na podstawie założeń „Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 8, Wydawnictwo Naukowe UPH, s. 105.

bezpieczeństwa, za najbardziej elementarny wydaje się podział bezpieczeństwa, odnoszący się do jego granic oraz realizowanych przez państwo funkcji, tj.: **bezpieczeństwa zewnętrznego** oraz **wewnętrznego**⁷.

Warto zapamiętać

W uproszczonym rozumieniu, **bezpieczeństwo zewnętrzne państwa** obejmuje ochronę i obronę przed zagrożeniami innych podmiotów międzynarodowych, wykorzystując w tym celu dyplomację i obronę narodową.

Natomiast **bezpieczeństwo wewnętrzne** uwzględnia wszystko to, co wiąże się ze stabilnością i porządkiem na terytorium państwa, a jego zapewnianie powierza się instytucjom wymiaru sprawiedliwości i o charakterze policyjnym⁶.

Taka interpretacja, zdaniem P. Majera, jest zbyt uproszczona, szczególnie w świetle znaczenia przypisywanego bezpieczeństwu narodowemu, na które składają się zarówno bezpieczeństwo wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Te dwa rodzaje bezpieczeństwa nie mogą więc być traktowane na zasadzie dwuelementowego podziału, lecz jako wartości uzupełniające się⁸. W takim rozumieniu W. Kitler uważa, że bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne to dwa typy bezpieczeństwa państwa, które mimo odrębności są często ze sobą powiązane⁹.

Za stosowaniem, wyodrębnionego terminu bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, przemawia wiele argumentów, wśród których na szczególną uwagę zasługuje:

- w państwach prowadzących suwerenną politykę istnieją i funkcjonują wyspecjalizowane instytucje i organy państwowe odpowiedzialne za prowadzenie w sposób wyodrębniony polityki zagranicznej i polityki wewnętrznej;
- to państwa narodowe jako główne podmioty stosunków międzynarodowych posiadają atrybut suwerenności zewnętrznej i wewnętrznej i w oparciu o niego

⁷ B. Zdrodowski, Istota bezpieczeństwa państwa, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia de Securitate 9(3), Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2019, s. 55.

⁸ P. Majer, W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego nr 7 (4) 2012, s. 12.

⁹ W. Kitler, Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, Uwarunkowania. System, AON, Warszawa 2011, s. 63.

realizują swoje interesy z zakresu bezpieczeństwa w ramach prowadzonej polityki zagranicznej i wewnętrznej;

- każde państwo w ramach realizowanej polityki bezpieczeństwa wydziela jako jej część politykę bezpieczeństwa wewnętrznego;
- w narodowych systemach bezpieczeństwa działają wyraźnie wyodrębnione subsystemy wykonawcze, których podstawowym celem jest skuteczna ochrona i przeciwdziałanie zagrożeniom dla stabilności wewnętrznej państwa;
- państwa uczestniczące w różnorodnych formach współpracy międzynarodowej z zakresu spraw wewnętrznych zachowują cały czas atrybut suwerenności w odniesieniu do działań dotyczących ich terytoriów i obywateli¹⁰.

Bezpieczeństwo wewnętrzne, które fundamentem sprawnego funkcjonowania systemu demokratycznego¹¹, jest przez M. Świderskiego definiowane jako: *stan polityczno-administracyjny państwa, który gwarantuje jego obywatelom brak zagrożenia dla jego funkcjonowania, zapewnia spokój, poszanowanie porządku publicznego, jak również interesu publicznego, ochronę społeczności i każdego obywatela*¹².

Zdaniem M. Kopczewskiego, bezpieczeństwo wewnętrzne obejmuje swoim zakresem przede wszystkim: bezpieczeństwo i porządek publiczny, bezpieczeństwo powszechne oraz bezpieczeństwo ustrojowe¹³.

Szerszą ilustrację istoty bezpieczeństwa wewnętrznego przedstawił prof. Marian Kopczewski w opracowaniu zamieszczonym na stronie:

<https://docplayer.pl/67745317-Marian-kopczewski-bezpieczenstwo-wewnetrzne-panstwa-wybrane-elementy-doctrina-studia-spoeczno-polityczne-10.html>

W. Fehler uzupełniając powyższy zakres, nazwał je **kategoriami bezpieczeństwa wewnętrznego, w następującej konfiguracji:**

- **bezpieczeństwa ustrojowego,**
- **pokoju społecznego,**
- **bezpieczeństwa personalnego,**
- **bezpieczeństwa publicznego,**
- **porządku publicznego.**

¹⁰ W. Fehler, Bezpieczeństwo wewnętrzne w zintegrowanym systemie bezpieczeństwa państwa Studia Bezpieczeństwa Narodowego R. 1, Nr 2, WAT, Warszawa 2011, op. cit. s. 309-310.

¹¹ M. Kopczewski, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa ..., s. 109.

¹² M. Świderski, Bezpieczeństwo wewnętrzne i jego uwarunkowania, [w:] K. A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Bezpieczeństwo państwa. Wybrane problemy, Warszawa 2009, op. cit., s. 58.

¹³ M. Kopczewski, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa ..., s. 109.

Cały system podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego prof. Włodzimierz Fehler zaprezentował w publikacji pt.: *Bezpieczeństwo wewnętrzne w zintegrowanym systemie bezpieczeństwa państwa* *Studia Bezpieczeństwa Narodowego* na stronie:

<https://docplayer.pl/47378582-Wlodzimierz-fehler-o-pojeciu-polityki-wewnetrznego-bezpieczenstwa-panstwa-studia-prawnoustrojowe-nr-23.html>

Na tej płaszczyźnie wydaje się być spójna, a zarazem kompromisowa definicja bezpieczeństwa wewnętrznego B. Wiśniewskiego¹⁴ uznającego, że:

Warto zapamiętać

Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa to stan uzyskany w efekcie spełnienia przez państwo funkcji wewnętrznej realizowanej w ramach strategicznej polityki bezpieczeństwa wyrażony ochroną: porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa publicznego i porządku powszechnego, życia i zdrowia obywateli, majątku narodowego - przed bezprawnymi działaniami, a także skutkami klęsk żywiołowych i katastrof technicznych¹⁴.

Bezpieczeństwo wewnętrzne zapewnia trwanie, przetrwanie i rozwój jednostki i grup społecznych na terytorium państwa¹⁵. Jego obszerniejszy opis zaprezentował prof. Witold Pokruszyński w III rozdziale podręcznika akademickiego pt.: *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka* – jego treść znajduje się na stronie:

<https://docplayer.pl/38408674-Bezpieczenstwo-teoria-i-praktyka.html>

Elementarnym czynnikiem, który powinien być uwzględniany w kontekście wyjaśnienia istoty bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest określenie charakteru współczesnych zagrożeń. Dlatego rozumienie bezpieczeństwa wewnętrznego jako niezakłóconego stanu funkcjonowania państwa należy postrzegać także przez pryzmat jego zagrożeń. S. Korycki definiuje zagrożenie jako pewien *stan psychiczny lub świadomościowy wywołany postrzeganiem zjawisk, które subiektywnie ocenia się jako niekorzystne lub niebezpieczne oraz jako czynniki obiektywne powodujące stany niepewności i obaw*¹⁶. W innym ujęciu zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego

¹⁴ B. Wiśniewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa* [w:] W. Wiśniewski, S. Zalewski: *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2006, op. cit., s. 26.

¹⁵ W. Pokruszyński, *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*, Podręcznik akademicki, Józefów 2012, s. 154.

¹⁶ Opracowanie zbiorowe, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, op. cit., s. 723.

stanowi działanie lub ciąg wydarzeń, zagrażających drastycznie i w stosunkowo krótkim czasie jakości życia mieszkańców danego państwa¹⁷. Zgodnie z definicją zawartą w Leksykonie wiedzy wojskowej zagrożenie należy postrzegać jako sytuację, w której, ... *istnieje zwiększone prawdopodobieństwo utraty życia, zdrowia, wolności albo dóbr materialnych. Zagrożenie wywołuje u człowieka niepokój lub strach o różnym stopniu natężenia, do przerażenia lub obezwładnienia włącznie, bądź odruch lub świadomą chęć przeciwdziałania. Zagrożenie może wynikać z przyczyn naturalnych (np. oddziaływanie żywiołów) i spowodowanych przez innego człowieka (np. nieprzyjaciela)*¹⁸. Zagrożenia mogą być skalsyfikowane jako:

- *wewnętrzne i zewnętrzne – w zależności od tego, czy pochodzą z zewnątrz podmiotu bezpieczeństwa lub są jego wytworem;*
- *militarne i niemilitarne – w zależności od użytych środków walki;*
- *potencjalne i realne – w zależności od prawdopodobieństwa ich wystąpienia;*
- *subiektywne i obiektywne – w zależności od podmiotu prowadzącego ocenę zagrożenia;*
- *intencjonalne (zaplanowane) i losowe (będące rezultatem nieprzewidzianych zdarzeń);*
- *kryzysowe (jako pewien szczególny stan wewnętrzny podmiotu bezpieczeństwa) i wojenne (jako szczególny konfrontacyjny typ relacji z innym podmiotem)*¹⁹.

Na aspekt zagrożeń w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego zwrócono między innymi uwagę w Strategii Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej²⁰, wśród których w głównej mierze wyróżniono:

- **terroryzm,**
- **przestępczość zorganizowaną,**
- **cyberprzestępczość²¹.**

¹⁷ J. Stańczyk, Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa, Warszawa 1996, s. 24, [w:] Opracowanie zbiorowe, Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie, Bellona, Warszawa 2006, s. 110.

¹⁸ Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979, [w:] M. Kopczewski, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa ..., op. cit., s. 112.

¹⁹ M. Pietrzyk, Vademecum bezpieczeństwa, Opracowanie zbiorowe, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, op. cit., s. 727.

²⁰ Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej. Dążąc do europejskiego modelu bezpieczeństwa, Bruksela 2010.

²¹ P. Majer, W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego nr 7 (4) 2012, s. 14.

W przyjętej Strategii Bezpieczeństwa UE na lata 2020-2025 zawarto 4 obszary strategiczne, w których podjęte zostały działania:

1. Środowisko bezpieczeństwa w przyszłości.
2. Zwalczanie ewoluujących zagrożeń.
3. Ochrona przed terroryzmem i przestępczością zorganizowaną.
4. Silny europejski ekosystem bezpieczeństwa.

W dokumencie tym, mimo upływu wielu lat, nadal podkreśla się istotność terroryzmu, przestępczości zorganizowanej oraz cyberterroryzmu. Zwrócono także uwagę na nowy rodzaj zagrożeń, określanych mianem zagrożeń hybrydowych.

Każdemu rodzajowi zagrożenia odpowiadają kategorie bezpieczeństwa, określane w licznych ujęciach definicyjnych, ale i w polskiej doktrynie prawnej jako składowe bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Należą do nich: bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo i porządek publiczny, bezpieczeństwo obywateli, porządek konstytucyjny, bezpieczeństwo ustrojowe (konstytucyjne), bezpieczeństwo powszechne, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo obywatelskie, bezpieczeństwo informacyjne (cyber) i wiele innych²².

Najczęściej wśród składowych bezpieczeństwa wewnętrznego państwa wymienia się przede wszystkim:

- **bezpieczeństwo publiczne,**
- **bezpieczeństwo powszechne,**
- **bezpieczeństwo ustrojowe²³.**

W literaturze przedmiotu badań występują różne interpretacje bezpieczeństwa publicznego, począwszy od bardzo szerokiego ujęcia, poprzez jego kolejne modyfikacje, na zawężonej interpretacji kończąc. Według W. Kitlera, podstawę myślenia i działania w obszarze bezpieczeństwa publicznego stanowią stany niebezpieczne, zagrożenia: życia zdrowia ludzi, bezpieczeństwa ruchu drogowego, środowiska, wolności osobistej; wolności sumienia i wyznania; obyczajowości, czci i nietykalności cielesnej, działalności instytucji państwowych (administracji, wymiaru sprawiedliwości), porządku publicznego (np.: czynny udział w zbiegowiskach wraz z gwałtownym zamachem na osoby lub mienie, publiczne nawoływanie do zbrodni,

²² Art. 31, ust. 3, Art. 45 ust. 2, Art. 61 ust. 3, Art. 126 ust. 2, Art. 146 ust. 4, pkt 7 i 8, Art. 230 ust. 1. Konstytucji RP z 1997 r.; Art. 1. Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa i Agencji Wywiadu.

²³ Między innymi: M. Kopczewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne* ..., s. 110; A. Dawidczyk, R. Kuc, Z. Ścibiorek, B. Wiśniewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne*, ..., s. 35.

przestępstwa lub występku; branie i przetrzymywanie zakładnika), profanacja zwłok i miejsc pochówku zmarłych, publiczne propagowanie zakazanych ideologii; w zakresie ochrony informacji, mienia; obrotu gospodarczego; przepisów skarbowych, wiarygodności dokumentów; prawa pracy i przepisów bhp²⁴.

Warto zapamiętać

Bezpieczeństwo publiczne jest jednym z najbardziej znaczących elementów tworzących przestrzeń wewnętrznego bezpieczeństwa państwa²⁵.

Pojęcie to często łączone jest z pojęciem porządku publicznego w jeden termin bezpieczeństwo i porządek publiczny²⁵. Taki stan rzeczy w opinii znaczącej części teoretyków zajmujących się bezpieczeństwem wewnętrznym, jest uznawany za niewłaściwy, ponieważ oba terminy odnoszą się do różnych kategorii.

A. Misiuk termin **bezpieczeństwo publiczne rozumie, jako stan braku zagrożenia dla funkcjonowania organizacji państwowej i realizacji jej interesów, umożliwiający normalny, swobodny jej rozwój²⁶**. Z. Ścibiorek natomiast uważa, że bezpieczeństwo publiczne to stan, w którym obywatele mogą swobodnie, zgodnie z obowiązującymi normami, korzystać z praw i swobód obywatelskich²⁷. Według M. Huzarskiego to pożądaný stan faktyczny wewnątrz państwa, który niezależnie od szkód wywołanych przez ludzi, siły natury i technikę umożliwia funkcjonowanie całokształtu organizacji państwowych, społecznych, prywatnych itd.²⁸.

Bezpieczeństwo publiczne może być przedstawione także jako:

- ... **szeroko rozumiane bezpieczeństwo ogółu obywateli państwa** – zarówno bezpieczeństwo każdego człowieka, jego życia, zdrowia, mienia, realizacji praw podmiotowych, jak i wszelkich form życia zbiorowego w organizacji państwowej, w której współżyją ludzie, czyli także bezpieczeństwo wszelkich instytucji publicznych i organizacji społecznych, prywatnych itp.
- **porządek publiczny** - [...] faktycznie istniejący układ stosunków społecznych, uregulowany przez zespół norm prawnych i innych norm społecznie

²⁴ W. Kitler, Zakres bezpieczeństwa państwa (narodowego), [w:] Identyfikacja, klasyfikacja, podział i uzasadnienie pojęcia, istoty, składników i zakresu bezpieczeństwa państwa (narodowego) / red. J. Gryz, W. Kitler, Wyd. AON, Warszawa 2014, op. cit. s. 46.

²⁵ B. Zdrodowski, Istota bezpieczeństwa państwa, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate 9 – 2019 (3), s. 62.

²⁶ A. Misiuk, Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawnoustrojowe, Warszawa 2008, op. cit., s. 17.

²⁷ Za: Opracowanie zbiorowe, Vademecum bezpieczeństwa, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 137.

²⁸ M. Huzarski, Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa, Warszawa 2009, s. 17.

akceptowanych, gwarantujący niezakłócone i bezkonfliktowe funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie²⁹.

Szerszą interpretację porządku publicznego można znaleźć w Leksykonie policyjnym, wyrażoną jako: system urządzeń prawno-publicznych i stosunków społecznych powstających i kształtujących się w miejscach publicznych, którego celem i zadaniem jest zwłaszcza ochrona życia, zdrowia, mienia obywateli i mienia społecznego, zapewnienie normalnej działalności instytucji, zakładów, przedsiębiorstw państwowych, społecznych i prywatnych oraz eliminowanie różnego rodzaju uciążliwości niebezpiecznych lub niedogodnych dla społeczeństwa i jednostek³⁰.

Warto zapamiętać

Bezpieczeństwo publiczne dotyczy ochrony porządku prawnego, życia i zdrowia obywateli oraz majątku narodowego, norm i obyczajów oraz zapewnienia warunków sprawnego funkcjonowania organizacji państwowych realizujących ponadjednostkowe zadania przed bezprawnymi działaniami²⁹.

W przypadku bezpieczeństwa publicznego, mówimy o **zapewnieniu ochrony przed działaniami zabronionymi, które naruszają prawnie usankcjonowany porządek społeczny w państwie, godzą w życie i zdrowie** (zabójstwa, celowe uszkodzenia ciała) **lub porządek publiczny** (branie zakładnika, handel ludźmi, nielegalne zbiegowiska, zakłócanie ciszy nocnej, przekraczanie granicy i inne).

Natomiast **kluczową dziedziną bezpieczeństwa powszechnego jest ochrona ludności** (życia i zdrowia ludzi), **a ponadto ochrona dóbr i środowiska**, w zakresie niezbędnym do przetrwania ludzi, przed skutkami działań człowieka przeciwko człowiekowi lub sił natury, które wywołują bezpośrednie zagrożenie wartości chronionych³¹. Z tego względu oba terminy są niesłusznie ze sobą utożsamiane.

²⁹ W. Kitler, Zakres bezpieczeństwa państwa (narodowego), [w:] Identyfikacja, klasyfikacja, podział i uzasadnienie pojęcia, istoty, składników i zakresu bezpieczeństwa państwa (narodowego) / red. J. Gryz, W. Kitler, Wyd. AON, Warszawa 2014, op. cit. s. 46.

³⁰ B. Zdrodowski, Istota bezpieczeństwa państwa, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate 9 – 2019 (3), s. 63-64.

³¹ W. Kitler, Zakres bezpieczeństwa państwa (narodowego), [w:] Identyfikacja, klasyfikacja, podział i uzasadnienie pojęcia, istoty, składników i zakresu bezpieczeństwa państwa (narodowego) / red. J. Gryz, W. Kitler, Wyd. AON, Warszawa 2014, s. 42.

Bezpieczeństwo powszechne, będące rodzajem bezpieczeństwa narodowego, jest także procesem, obejmującym szereg różnorodnych działań (m.in.: w dziedzinie zdrowotnej; ekologicznej; edukacyjnej; społecznej; gospodarczej; prawnej; psychologicznej; weterynaryjnej i sanitarnej), których zasadniczym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ludności cywilnej. Jest także stanem, uzyskanym w wyniku zorganizowanej ochrony życia i zdrowia ludzi, a także dóbr materialnych i kulturalnych oraz środowiska naturalnego, w zakresie niezbędnym do przetrwania w warunkach bezpośredniego zagrożenia³².

Podsumowując podjęty wątek, można przyjąć, że:

Warto zapamiętać

istotą bezpieczeństwa powszechnego jest ochrona życia i zdrowia obywateli, a także ich mienia przed zagrożeniami zarówno ze strony sił przyrody (klęski żywiołowe), jak i działalności człowieka (katastrofy techniczne)³³.

Ma ono więc bezpośredni związek z bezpieczeństwem ekologicznym wpływającym na ludzkie życie i zdrowie³³.

Trzecim wyróżnionym elementem, będącym częścią systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest **bezpieczeństwo ustrojowe**. Ustrój polityczny, zwany także porządkiem ustrojowym lub ładem konstytucyjnym, w węższym kontekście dotyczy kwestii związanych ze sprawowaniem władzy³⁴. W szerszym ujęciu ustrój polityczny państwa określa strukturę organizacyjną państwa, kompetencje i określone prawem wzajemne zależności organów państwa, formy sprawowania władzy publicznej, kompetencje organów władzy w państwie, a także metod jej wykonywania, podstawowe prawa, wolności i obowiązki obywateli, precyzują formy i metody ich udziału w realizacji władzy państwowej³⁵.

³² W. Kitler, Zakres bezpieczeństwa państwa (narodowego), [w:] Identyfikacja, klasyfikacja, podział i uzasadnienie pojęcia, istoty, składników i zakresu bezpieczeństwa państwa (narodowego) / red. J. Gryz, W. Kitler, Wyd. AON, Warszawa 2014, op. cit. s. 42.

³³ M. Kopczeński, J. M. Krawczyk, Wybrane elementy bezpieczeństwa wewnętrznego państwa na podstawie założeń „Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 8, Wydawnictwo Naukowe UPH, s. 106.

³⁴ M. Brzeziński, Rodzaje bezpieczeństwa państwa, [w:] Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia, red. S. Sulowski, M. Brzeziński, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2009, s. 41, [za:] B. Zdrodowski, Istota bezpieczeństwa państwa, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate 9 – 2019 (3), s. 59.

³⁵ B. Zdrodowski, Istota bezpieczeństwa ..., op. cit. s. 59.

Przedmiotem tak rozumianego bezpieczeństwa są regulacje wyznaczone porządkiem konstytucyjnym państwa³⁶. Jego istotą, zgodnie z definicją W. Kitlera, jest ochrona konstytucyjnego ustroju państwa, a więc norm ustalających: ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, zasady pluralizmu politycznego, ustrój społeczno-gospodarczy, status prawny jednostki, wolności i obowiązki człowieka i obywatela, system prawny i proces legislacyjny w państwie oraz ochrona systemu prawnego³⁷.

Z innej perspektywy przedstawiła bezpieczeństwo ustrojowe A. Moroska-Bonkiewicz³⁸:

Warto zapamiętać

bezpieczeństwo ustrojowe ma na celu ochronę przed zagrożeniami wymierzonymi w porządek konstytucyjny państwa, zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania jego organów oraz wartości i norm określających charakter państwa, a także – w szerszym ujęciu – zapewnienie integralności terytorialnej, suwerenności państwa oraz stabilności społecznej³⁹.

Za bezpieczeństwo ustrojowe odpowiadają: Prezydent RP, Sejm, Trybunał Konstytucyjny, Rada Ministrów, współpracująca z Policją - Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służba Ochrony Państwa, Straż Graniczna oraz Żandarmeria Wojskowa. Zadania ochrony bezpieczeństwa ustrojowego realizują także następujące instytucje: Najwyższa Izba Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, Państwowa Inspekcja Pracy, Urząd Ochrony Danych Osobowych³⁹.

Podsumowanie

Bezpieczeństwo wewnętrzne jest pojęciem złożonym, w zakres którego wchodzi, wyróżnione funkcjami wewnętrznymi państwa, jego poszczególne składowe.

³⁶ M. Kopczewski, J. M. Krawczyk, Wybrane elementy bezpieczeństwa wewnętrznego państwa na podstawie założeń „Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 8, Wydawnictwo Naukowe UPH, s. 111.

³⁷ Opracowanie zbiorowe, Vademecum bezpieczeństwa, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 155.

³⁸ A. Moroska-Bonkiewicz, „Urząd Ochrony Konstytucji” jako organ bezpieczeństwa ustrojowego RFN. Problematyka funkcjonowania w państwie demokratycznym, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2013, t. 7, [w:] Opracowanie zbiorowe, Vademecum bezpieczeństwa, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, op. cit. s. 155-156.

³⁹ Danuta Kazimierczak, Bezpieczeństwo ustrojowe, [w:] Opracowanie zbiorowe, Vademecum bezpieczeństwa, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 156.

Z tego względu, w niniejszym opracowaniu skoncentrowano uwagę na interpretacji bezpieczeństwa: publicznego, powszechnego, a także ustrojowego, stanowiącymi wykładnię istoty bezpieczeństwa wewnętrznego.

Wskazówka

Uzupełnieniem przedstawionego do studiowania materiału jest załączona prezentacja o tym samym tytule.